

CONFRUNTAREA SINO-AMERICANĂ ÎN CONTEXTUL CRIZEI COVID-19

SINO-AMERICAN CONFRONTATION IN THE CONTEXT OF THE COVID-19 CRISIS

Svetlana CEBOTARI

Republica Moldova, Chisinau, Universitatea de Stat din Moldova Facultatea Relații Internaționale,
Științe Politice și Administrative, Departamentul Relații Internaționale
doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar
E-mail: svetlana.cebotari@mail.ru

Rezumat: *Evenimentele din secolul 21, inclusiv și emergența crizei COVID-19 a afectat în mod semnificativ relațiile internaționale, în special cele sino-americane. În ultimii ani, s-au acumulat mai multe dezacorduri între SUA și China. Actuala agravare a relațiilor dintre Washington și Beijing a devenit una dintre cele mai grave din istoria recentă. Unii experți au etichetat deja relația în continuă deteriorare dintre SUA și China drept un nou Război Rece.*

Prezentul articol are drept obiectiv reliefa principalilor aspecte ale confruntării sino-americane.

Cuvinte –cheie: *relații internaționale, confruntare, criză, SUA, China*

Abstract: *The events of the 21st century, including the emergence of the COVID-19 crisis, have significantly affected international relations, especially Sino-US ones. In recent years, there have been several disagreements between the US and China. The current worsening of relations between Washington and Beijing has become one of the worst in recent history. Some experts have already labeled the deteriorating US-China relationship a new Cold War.*

The purpose of this article is to highlight the main aspects of the Sino-American confrontation.

Keywords: *international relations, confrontation, crisis, USA, China*

Evenimentele din primele două decenii ale secolului 21 au un impact direct asupra relațiilor internaționale. Victoria Occidentului în Războiul Rece a dat naștere unei ordini mondiale pentru care nu ar putea exista alternative. De atunci, se credea, istoria lumii va merge în mod constant spre universalizarea democrației și a economiei de piață în stil occidental. Noul secol ar fi pur și simplu o continuare a precedentului, cu un Occident triumfător care își extinde dominația. Ordinea globală suferă o schimbare fundamentală, deoarece centrul său de greutate se deplasează de la Atlanticul de Nord la Pacific și de la Est spre Asia. China este pe cale să devină - economic, tehnologic și politic - o putere mondială și singurul rival al principalei puteri hegemonice-Statele Unite ale Americii (SUA) [4].

În ultimii ani, s-au acumulat mai multe dezacorduri între SUA și China. Actuala agravare a relațiilor dintre Washington și Beijing a devenit una dintre cele mai grave din istoria recentă. Unii experți au etichetat deja relația în continuă deteriorare dintre SUA și China drept un nou Război Rece [12]. În cercurile economice, diplomatice, politice și militare din ambele țări se vorbește deschis despre un nou Război Rece, care afectează toate domeniile vieții, deoarece America și China reprezintă două viziuni opuse asupra lumii: democrația versus comunism. Un „război rece” se desfășoară între Statele Unite și China în care China joacă jocul „marii puteri” mai inteligent decât SUA.

Tensiunile dintre Washington și Beijing au alternat sinusoidal de mai bine de jumătate de secol, dar în ultimul deceniu poziția Chinei pe mapamond a devenit mai ambițioasă. Aceasta și-a intensificat prezența militară în Marea Chinei de Sud (încălcând granițele maritime recunoscute), și-a ancorat tehnologiile și lanțurile de aprovizionare prin acorduri comerciale din întreaga lume, a sporit furtul proprietății intelectuale împotriva Statelor Unite și a altor democrații și a impus o autoritate regim de la Hong Kong, încălcând tratatul care a garantat autonomia fostei colonii britanice până în 2047. Acești pași fac parte dintr-o strategie menită să „înlocuiască Statele Unite ca putere dominantă în regiunea Asia-Pacific” pentru a realiza în cele din urmă „o transformare a ordinii mondiale” [8].

Pentru o mai bună comprehensiune a relațiilor sino-americane, apare necesitatea examinării evenimentelor din ultimul timp dintre SUA și China. Potrivit strategiei de securitate națională prezentate de cel de-al 45-lea președinte american Donald Trump la data de 18 decembrie 2017, „China și Rusia contestă puterea, influența și interesele americane...”.

De asemenea, trebuie remarcat faptul că în Strategia anterioară - adoptată în 2002 de George W. Bush - s-a afirmat că Statele Unite „vor fi suficient de puternice pentru a descuraja potențialii adversari de a-și dezvolta forțele armate în speranța de a depăși sau de a ajunge la același nivel cu Statele Unite [8]. Pe

baza acestui fapt, se poate concluziona, în primul rând, despre continuitatea politicii externe a SUA (în ciuda schimbării administrațiilor și a partidelor la putere) și, în al doilea rând, că scopul conducerii SUA a fost și rămâne a fi cel de a menține dominația globală. În timpul președinției lui B. Obama, justificarea acestui fapt a fost războiul împotriva terorismului [9]. La acel moment ascensiunea rapidă a puterii politice și militare a Chinei a fost percepută ca o amenințare pentru conducerea americană.

Sub conducerea Partidului Comunist a lui Deng Xiaoping, cursul economic desemnat și-a stabilit obiectivul tranziției de la o economie planificată la o economie de piață și de la un model de dezvoltare „autonom”, China a devenit un „atelier al lumii” la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI. Acest lucru a dus la rate de creștere fără precedent ale economiei chineze, care au început să creeze riscuri pur politice pentru hegemonia globală a Statelor Unite. Venirea la putere a lui Donald Trump în Statele Unite în 2016 cu agenda sa protecționistă a marcat o schimbare radicală a politicii SUA față de China [10].

Pe fundalul unui război comercial cu Statele Unite și al unei recesiuni a economiei globale din cauza pandemiei COVID-19, Beijingul caută urgent căi de ieșire din criză. În următorii ani, China intenționează să reorienteze radical economia țării în scopul reducerii dependenței de exporturi și pentru stimularea cererii interne la produsele și serviciile chinezești. Aceasta include așa-numitul concept de „circulație internă” dezvoltat de autoritățile chineze ca răspuns la provocările cu care s-a confruntat recent Beijingul. Războiul comercial cu Statele Unite a lovit puternic economia chineză orientată spre export. În plus, scăderea economiei globale datorată pandemiei coronavirusului de asemenea, este un impediment la extinderea comercială a Chinei pe piața mondială.

China a fost mult timp considerată un furnizor principal de bunuri ieftine. Conform planului conducerii RPC, China ar trebui să treacă de la un furnizor de bunuri ieftine la un producător de tehnologii înalte. Strategia inițială a autorităților numită „Made in China 2025” prevedea ca până în 2025 China să intre în mijlocul clasamentului celor mai mari producători din lume de produse de înaltă tehnologie în anul 2049. Potrivit publicației de stat chineze Global Times, noua strategie poate fi considerată drept răspunsul Beijingului la politica președintelui american Donald Trump, care viza separarea economiilor Chinei și Statelor Unite. China poate fi forțată să întoarcă spatele celor trei „țări neprietenoase” - Statele Unite, Canada și Australia - și să se concentreze pe aprofundarea cooperării cu țările din Europa, Asia și Africa - în special, blocuri comerciale precum ASEAN și UE. În plus, Beijingul va continua să finanțeze în mod activ proiecte de infrastructură ca parte a inițiativei „Noul drum al mătăsii”, un coridor de transport între China și Europa.

În același timp, China nu intenționează să renunțe la obiectivul său de a deveni un lider mondial în domeniul tehnologiilor înalte. În prezent, însă, China depinde în mare măsură de importurile de cipuri mobile din Statele Unite. Datorită sancțiunilor impuse de către Washington, cei mai mari producători de cipuri din lume - de exemplu, compania americană Qualcomm și TSMC din Taiwan - nu mai pot furniza produsele companiei chineze Huawei. În acest context, China nu va avea altă opțiune decât să își stabilească propria producție de microcircuite, scrie profesorul Yao Yang de la Universitatea din Beijing într-un comentariu pentru ziarul China Daily.

O poziție contrară a lui Yang o are analistul companiei Commerzbank, Bernd Weidensteiner, care consideră că planurile autorităților chineze de a transforma China într-o „economie de consum” în următorii ani sunt puțin probabile. „Disparitățile mari de venit și problemele demografice - în special o scădere a populației în vârstă de muncă, vor împiedica creșterea consumului intern - mai ales având în vedere faptul că, din cauza nivelului scăzut al pensiilor, locuitorii țării vor continua să încerce să economisească decent sume pentru viitor - scrie expertul. O opinie similară este împărtășită de economistul american Michael Pettis. Conform opiniei lui Pettis, în cazul în care conceptul de „circulație internă” va fi pus în aplicare, atunci creșterea consumului intern va avea un impact negativ asupra comerțului Chinei cu țările străine. Până în prezent, China a reușit să mențină rate ridicate de creștere economică, în principal datorită faptului că lucrătorii chinezi câștigă relativ puțin și că țara nu are practic niciun sistem de protecție socială, explică Pettis [11].

Actualmente, președintele Biden menține și extinde măsurile împotriva Chinei pe care predecesorul său le-a condus. Președintele SUA a decis să interzică investițiile SUA într-o duzină de companii chineze de apărare și tehnologie cu presupuse legături militare. Noul ordin executiv, va afecta 59 de firme din țara asiatică, inclusiv gigantul Huawei și cele mai mari trei companii de telecomunicații din țară. Aceasta este o prelungire a ordinului semnat anterior de predecesorul său, Donald Trump, care a promovat o întărire a poziției cu China și i-a determinat pe unii experți să avertizeze despre un „nou război rece”. Decretul extinde domeniul de aplicare al unui alt ordin executiv semnat de fostul președinte Trump, care a vetoat investițiile

țării în aproximativ treizeci de companii chineze pentru că ar fi sprijinit eforturile aparatelor de informații, militare și de securitate din Beijing. Scopul veto-ului era de a se asigura că investițiile SUA „nu susțin sectorul de apărare chinez”. Conducerea companiei Huawei a declarat că sancțiunile impuse de Statele Unite în 2019 au avut un impact major asupra afacerii de telefonie mobilă.

Măsura are loc în contextul unor acuzații grave de încălcări ale drepturilor omului chineze împotriva uigurilor din regiunea Xinjiang: Copiii sunt separați de familiile lor și trimiși la orfelinate”, comiterea „genocidului” împotriva uigurilor din Xinjiang, De asemenea, Guvernul Biden a acuzat, Beijingul că acționează mai agresiv pe arena internațională.

Mai multe companii chineze incluse în listă au considerat acuzațiile Washingtonului „nefonde”. De fapt, Xiaomi, unul dintre principalii producători mondiali de telefoane mobile și principalul concurent al Huawei pe piața chineză, a intentat un proces în instanțele federale americane și a câștigat, obligând guvernul SUA să îl elimine de pe lista sa. Cu toate acestea, în lista actuală sunt cele mai mari trei companii de telecomunicații din gigantul asiatic: China Mobile, China Unicom și China Telecom. Huawei a declarat că sancțiunile impuse de Statele Unite în 2019 au avut un impact major asupra afacerii sale de telefonie mobilă.

Purtătorul de cuvânt al Ministerului Afacerilor Externe al țării asiatice Wang Wenbin a exprimat „opoziția puternică” a Chinei față de ordin, care a considerat că dăunează „nu numai drepturilor și intereselor legitime ale companiilor chineze, ci și ale investitorilor globali, inclusiv Americani”. Războiul tehnologic în creștere dintre China și SUA „nu se va schimba odată cu guvernul Biden” și că noul președinte conduce o „strategie mai completă și mai profundă” pentru a concura cu Beijingul [3].

În încercarea de a îndrepta relațiile dintre Statele Unite și China, oficiali din ambele țări s-au întâlnit în orașul Anchorage, Alaska, pentru a discuta aspecte care preocupă ambele părți. Întâlnirea din 18 martie 2021 de la Anchorage între oficialii chinezi și americani nu a fost una reușită. De la întâlnirea pe teritoriul Alaska nu s-a ajuns la un consens. În cadrul primelor discuții la nivel înalt ale Administrației Joe Biden, Statele Unite și China și-au criticat dur politicile reciproce, ceea ce arată modul în care relațiile dintre cei doi rivali globali sunt în curs de desfășurare. Din partea SUA, au participat secretarul de stat, Antony Blinken, și consilierul pentru securitate națională, Jake Sullivan; iar din partea chineză, șeful Partidului Comunist din China pentru Afaceri Externe, Yang Jiechi, și șeful diplomației, Wang Yi. Antony Blinken a rostit în timpul ședinței o frază care a deranjat partea asiatică: „Vom discuta despre preocupările noastre profunde care vizează acțiunile Chinei, inclusiv în Xinjiang, Hong Kong, Taiwan, cât și atacurile cibernetice împotriva Statelor Unite...”. Blinken a continuat spunând că Washingtonul încearcă să respingă practicile chineze, pentru că „a fi puternic nu înseamnă același lucru cu a avea dreptate” și a criticat guvernul de la Beijing pentru că întreprinde acțiuni care „amenință ordinea mondială bazată pe reguli care menține stabilitatea globală”.

De cealaltă parte, Yang Jiechi: „În ceea ce privește atacurile cibernetice, permiteți-mi să spun că, indiferent dacă este capacitatea de a lansa atacuri cibernetice sau tehnologiile care ar putea fi puse în aplicare, Statele Unite sunt campioane în acest sens”. Yang a continuat spunând că „lumea occidentală nu reprezintă opinia publică globală”, adăugând că „când vine vorba de valori universale sau opinie publică internațională din partea Statelor Unite... Statele Unite nu reprezintă lumea, reprezintă doar guvernul Statelor Unite. Cu un ton de mediere, Jake Sullivan a spus că Statele Unite nu caută un conflict cu China, ci își vor apăra principiile și prietenii.

Înainte de întâlnirea din Alaska, Blinken se afla în Japonia și Coreea de Sud, aliați ai Statelor Unite în Asia. Relațiile dintre Statele Unite și China s-au deteriorat în timpul președinției lui Donald Trump și, deși Biden a promis că le va îmbunătăți, administrația sa nu pare să se grăbească să pună capăt conflictelor sale cu Beijingul [1]. Summitul de două zile din Alaska a dezvăluit diferențele profunde dintre Washington și Beijing, de la comerț la drepturile omului.

Delegația SUA a ridicat acuzațiile de încălcare a drepturilor omului de către China în Xinjiang, Tibet și Hong Kong, a denunțat presupusa presiune din partea Beijingului asupra Taiwanului și a considerat țara asiatică responsabilă pentru atacurile cibernetice. „Fiecare dintre aceste acțiuni amenință ordinea bazată pe reguli care menține stabilitatea globală. Anturajul chinez, la rândul său, a pus sub semnul întrebării Statele Unite pentru promovarea a ceea ce consideră propria sa versiune a democrației, într-un moment în care țara respectivă se confruntă cu nemulțumirea sa internă și a acuzat-o că nu își abordează propriile probleme de drepturi umane [5].

Astfel, în contextul pandemiei Covid-19, confruntarea dintre China și Statele Unite devine una și mai evidentă. Din 2013, când Xi Jinping a devenit președinte pe viață, obiectivele Chinei sunt clare, verbalizate

de Jinping: „să devină prima economie mondială în 2028” și „să fie prima putere mondială în 2049. Xi Jinping aspiră la dominația lumii, care implică economie, afaceri, tehnologie, societate, valori, armată, finanțe și demografie. Pe 3 mai 2020, Anthony Blinken într-un interviu la televiziunea CBS (60 de minute) a reiterat poziția SUA: „Relația economică a SUA cu China poate fi rezumată într-un singur cuvânt: concurență. China aspiră la conducerea mondială. Administrația Biden-Harris se va confrunta cu practici abuzive, neloiale și ilegale din partea Chinei. Vom investi acasă și vom proteja muncitorii și întreprinderile americane. Ne vom menține avantajul tehnologic și inovațiile științifice, fără a sprijini practicile rele ale Chinei. Și [spre deosebire de abordarea lui Trump, de a rămâne singuri cu China] vom lucra cu aliații noștri pentru a învinge practicile abuzive și coercitive ale Chinei în comerț, tehnologie și drepturile omului”. Fronturile de luptă sunt multe. În comerț, America are un deficit mare în schimburile sale cu China. Trump a impus sancțiuni pe care Biden nu le-a ridicat, pentru că îi oferă o poziție avantajoasă pentru negociere. În acest context, merită atenție declarațiile Katherine Tai conform cărora „sancțiunile vor rămâne în vigoare până la atingerea unui echilibru echitabil cu China”.

Al doilea război rece este diferit de primul, deoarece China este o putere economică spre deosebire de URSS care nu a atins niciodată 40% din PIB-ul SUA. 17% din datoria publică nord-americană se află în mâinile chinezilor. Este un clișeu: „China este marea fabrică a lumii”. Este primul partener comercial al Uniunii Europene, Australiei, Japoniei și a Coreei de Sud, aliați ai Statelor Unite. În așa-numita Marea Chinei de Sud, unde China pretinde că deține 80% dintr-o mare care este de 2,5 ori mai mare decât Marea Mediterană, China a construit insule artificiale în scopuri militare (amenință Malaezia, Filipine, Vietnam, care își doresc, de asemenea, rolul său în mare) și, mai ales, pentru exploatarea materiilor prime, deoarece în subsolul mării există gaz natural și petrol. Occidentul abandonează combustibilii fosili în favoarea surselor regenerabile de energie pentru a combate schimbările climatice, dar China nu se schimbă, gândindu-se la interesele sale.

Consecințele sunt militare. China în prezent dispune de portavioane și o flotă militară. SUA are două portavioane care navighează permanent în Marea Chinei de Sud. Sunt cei mai mari transportatori din lume (Ronald Reagan și Enterprise, atomici și însoțiți de 70 de nave). China la moment dispune acum are de trei portavioane în regiune și al patrulea (nuclear) este în proces de construcție. Transportatorii chinezi Liaoning și Shandong (inaugurați de Xi îmbrăcați într-un costum Mao) se încrucișează cu americanii fără să vină la lovituri, deși au avut ciocniri cu navele filipineze și au încălcat spațiul aerian taiwanez de multe ori.

Un moment care deranjează SUA este felul în care China călcă pe alianțe puternice cu dușmanii Statelor Unite: Rusia, Iran, Venezuela (evident Coreea de Nord). "China ne-a furat miliarde de dolari în proprietate intelectuală", susține Biden, care menține războiul tehnologic al lui Trump cu China, unde companii precum Huawei, Xiaomi, Alibaba, Tencent, Baidu și TikTok (Bytedance) sunt considerate dușmani în ultimă instanță, aparțin statului chinez prin forțele sale armate. Sunt în joc hack-urile chineze în curs de desfășurare ale agențiilor de informații americane, securitatea națională, securitatea cibernetică, AI și Silicon Valley: tehnologia Apple, Alphabet (Google), Amazon, Microsoft, Facebook etc. China are multe de-a face cu lipsa cipurilor / semiconductorilor care afectează Intel, Nvidia, AMD și Qualcomm [2].

Succesul politicii președintelui SUA Joe Biden în China va depinde de faptul dacă cele două puteri pot coopera în producția de bunuri publice globale, concurând în același timp în alte domenii. Relația dintre Statele Unite și China este o „rivalitate cooperativă”, în care condițiile concurenței vor necesita o atenție egală de ambele părți ale oximoronului. Succesul politicii lui Biden depinde în parte de chinezi, dar și de schimbările pe care le fac Statele Unite. În plus, Statele Unite au putere financiară datorită instituțiilor sale globale și hegemoniei internaționale a dolarului. Deși China aspiră să preia un rol financiar mai mare la scară globală, o monedă de rezervă credibilă depinde de convertibilitatea sa, de piețele de capital lichide și stabile, de guvernul onest și de statul de drept - ceea ce lipsește în China. Statele Unite au și avantaje demografice: forța sa de muncă este în creștere, în timp ce China a început să scadă.

Statele Unite au rămas, de asemenea, în fruntea tehnologiilor cheie, iar universitățile sale de cercetare domină clasamentele din învățământul superior din lume. În același timp, China investește puternic în cercetare și dezvoltare; acum concurează în unele domenii și încearcă să devină un lider mondial în inteligența artificială până în 2030. Având în vedere importanța învățării automate ca tehnologie de uz general, progresele chineze în domeniul inteligenței artificiale sunt deosebit de semnificative. Pe de altă parte, pe măsură ce China continuă să crească, ponderea Americii în economia mondială va rămâne sub nivelul de aproape 25%. Mai mult, creșterea altor puteri va face și mai dificilă manifestarea SUA pe arena internațională [6].

Bibliografie:

1. Estados Unidos y China en su primer encuentro durante la era Biden. <https://www.france24.com/es/ee-uu-y-canad%C3%A1/20210319-eeuu-china-primer-encuentro-biden>
2. Estados Unidos y China: hacia la segunda Guerra Fría. https://cincodias.elpais.com/cincodias/2021/05/28/opinion/1622212870_285771.html
3. Estados Unidos vs China: la nueva orden de Biden contra empresas chinas que refuerza la dura posición de Washington con Pekín. <https://www.bbc.com/mundo/noticias-internacional-57364306>
4. Fischer J. ¿Quién ganará el siglo XXI? <https://www.project-syndicate.org/commentary/who-will-win-the-twenty-first-century-by-joschka-fischer-2019-07/spanish?barrier=accesspaylog>
5. Las acusaciones cruzadas marcan el duro primer encuentro de EE. UU. y China en la era Biden. <https://www.france24.com/es/ee-uu-y-canad%C3%A1/20210320-estados-unidos-china-primer-encuentro-alaska-acusaciones>
6. Nye J.S. La lógica de la competencia entre Estados Unidos y China <https://www.eleconomista.com.mx/opinion/La-logica-de-la-competencia-entre-Estados-Unidos-y-China-20210509-0064.html>
7. National Security Strategy 2015. https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy_2.pdf
8. Pourquoi la confrontation entre les États-Unis et la Chine n'est pas une «nouvelle guerre froide». <http://www.slate.fr/story/206423/etats-unis-rivaliser-chine-sans-nouvelle-guerre-froide-rencontre-diplomatique-anchorage>
9. The National Security Strategy of the United States of America, september 2002. <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/63562.pdf>
10. Баяк Андраш . Торговая война между США и Китаем: структурные предпосылки и глобальные последствия. <http://publishing-vak.ru/file/archive-politology-2019-1/31-bayak-andras.pdf>
11. Новая стратегия Китая из-за COVID-19: от экспорта к внутреннему потреблению. <https://www.dw.com/ru/do-svidaniya-jeksport-novaja-jekonomicheskaja-strategija-kitaja/a-54960077>
12. Холодная война 2.0? Коронавирус грозит серьезно испортить отношения США и Китая <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/8509047>